

Kompanije u (su)vlasništvu političara zaradile na javnim nabavkama 13,7 miliona KM

Đorđa Kojić, poslanik Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) u Narodnoj skupštini Republike Srpske (RS) dobio je najmanje 3,9 milijuna KM vrijedne ugovore na tenderima koje su u posljednje četiri godine raspisivala javna poduzeća i institucije vlasti u Bosni i Hercegovini (BiH). Preko svoje tri firme: Brčko Gas, Brčko Gas osiguranje i Transjug L, Kojić je pobijedio na najmanje 46 tendera. U barem dva slučaja kao jedini ponuđač, dobio je poslove od institucija kojima rukovode njegove stranačke kolege. Međutim, Kojić nije jedini političar koji je preko svojih firmi pobjeđivao na tenderima.

Centar za istraživačko novinarstvo (CIN) iz Sarajeva je pregledao obavijesti o dodjeli ugovora koje su Agencija za javne nabavke BiH i Odjel za nabavku Brčko distrikta objavile u periodu od 2007. do augusta 2010. godine. Najmanje 20 firmi, koje su djelimice ili u potpunosti u vlasništvu aktuelnih funkcionera ili kandidata na predstojećim izborima, sklopili su bar 166 ugovora vrijednih najmanje 13,7 milijuna KM, sa institucijama i javnim preduzećima. Vrijednost pojedinih ugovora je nemoguće ocijeniti jer se radi o jediničnim cijenama.

Kako političari u vlasti mogu direktno ili preko stranačkih kolega doći do povlaštenih informacija, a time i uticati na odluke o tenderima, donijeti su zakoni o sukobu interesa na svim razinama vlasti. Zakoni su trebali ograničiti poslovanje funkcionera sa institucijama koje se financiraju iz proračuna. Međutim, oni na nivou BiH, RS i Federacije BiH nisu ujednačeni i ostavljaju mogućnost za zloupotrijebe.

Đineta Fočo, direktorica Agencije za javne nabavke BiH, koja

prati provedbu Zakona o javnim nabavkama kaže da do sada nisu dobili nijednu prijavu od ugovornog organa da su odbili dobavljača zbog sukoba interesa.

Predstavnici nevladinih organizacija i neki od učesnika na tenderima kažu da se poslovi i prije raspisivanja javnih poziva unaprijed dogovaraju sa povlaštenim dobavljačima.

Audi Q7

Đorđa Kojić je u julu 2008. godine prodao državnoj vladi BiH terensko vozilo Audi Q7, za potrebe Nikole Špirića, predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH Kojić i Špirić su stranačke kolege.

Đorđa Kojić, poslanik SNSD-a u Narodnoj skupštini RS je preko svojih firmi u posljednje četiri godine dobio na tenderima ugovore vrijedne najmanje 3,9 miliona KM. (Foto: CIN)

Odluku o nabavci službenog vozila donio je 22. maja 2008. godine Zvonimir Kutleša, generalni tajnik Vijeća ministara BiH.

Mada je prema izvještaju Ureda za reviziju BiH u proračunu te godine bilo predviđeno 161.500 KM za kupovinu novog vozila, u odluci je Kutleša naveo da će tajništvo za ovu nabavku potrošiti 220.000 KM.

Komisija za nabavku formirana je dva mjeseca prije donošenja odluke o nabavci. Predsjedavajući komisije je bio Sretko Bursać, Špirićev savjetnik, a članovi Davorin Penđer i Vidoje Crnogorac iz Službe za materijalno-finansijske i opće poslove, te Midhat Kapo iz Službe za informiranje Vijeća ministara BiH.

U tenderskoj dokumentaciji je navedeno da će se najviše bodovati cijena, potom garantni i rok isporuke. Navedeno je i da se na tender moraju javiti barem tri ponuđača kako bi se osigurala konkurentnost, i da svaki dobavljač može dostaviti

samo jednu ponudu. Oni su bili dužni dostaviti izvod iz sudskog registra, dokument iz kojeg se vidi vlasnička struktura.

Špirićev ured je tražio terenski automobil sa motorom od minimalno 257kW / 350ks, zapremine 4.172 ccm, sa quattro pogonom, tiptronic mjenjačem, te da boja automobila mora biti crna metalik pod šifrom L8 Phantom.

Služenici prodaje nekoliko autodilerskih firmi su novinaru Centra za istraživačko novinarstvo (CIN) iz Sarajeva rekli da karakteristike opisanog vozila odgovaraju modelu Audi Q7.

Mada su tendersku dokumentaciju preuzele i autokuće F-Autocentar SA iz Sarajeva i Jelić Auto iz Mostara, na tenderu su se javile samo tri: Brčko Gas i S-Auto iz Brčkog, te Transjug L iz Donjih Žabara. Ove firme, u vlasništvu Kojića, ponudu su dostavile na isti dan. Razlika je bila u cijeni i roku isporuke.

Brčko Gas je ponudio cijenu 225.316 KM sa rokom isporuke od 90 do 120 dana nakon potpisivanja ugovora, S-Auto 220.452 KM uz rok isporuke od 30 dana, a Transjug L za 219.900 KM sa isporukom odmah.

Firmu Brčko gas je predstavljao Dušan Bajić, S-Auto Bojan Košutić, a Transjug L Duško Sofrenović. Svu trojicu veže firma Brčko Gas, pri čemu je Bajić šef prodaje u Audi-servisu, a Košutić i Sofrenović članovi njenog Nadzornog odbora.

Sve po zakonu

Tenderska komisija je ocijenila da je ponuda Transjug L najbolja, nakon čega je Kutleša u svom izvještaju napisao da je 'zadovoljena konkurencija i postupak nabavke vozila izvršen na transparentan način i proveden u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama BiH.' On je sa Sofrenovićem 28. jula 2008. godine potpisao kupoprodajni ugovor. Umjesto odmah, kako je navedeno u ponudi, auto je isporučen skoro tri mjeseca poslije uz

napomenu da nedostaje rezervni točak.

Taj nedostatak i probijanje ugovorenog roka nisu utjecali da konačna cijena ostane ista – 219.900 KM, što je samo 100 KM manje od planiranog.

Nekoliko sedmica ranije, Ministarstvo sigurnosti BiH je također kupilo Audi Q7 samo je njegova cijena bila znatno jeftinija – 129.850 KM.

Podatak o tome koliko je Generalno tajništvo Vijeća ministara BiH planiralo potrošiti za nabavku vozila nije objavljen u oglasu o nabavki, a dobavljači za nju nisu mogli saznati ni iz tenderske dokumentacije.

Član komisije, Crnogorac kaže da ne zna kako je dobavljač pogodio planiranu sumu novca. U razgovoru za CIN kaže da je komisija podatke o vozilu za potrebe Špirića dobila od 'osobe koja je tražila određeno vozilo.' Odbio je imenovati tu osobu.

Rajko Kecman, jedan od osnivača nevladinog udruženja Tender, koje zadnjih devet godina prati proces javnih nabavki, kaže da ovaj slučaj ukazuje na to da je kupovina unaprijed dogovorena sa dobavljačem.

Fočo iz Agencije za javne nabavke BiH kaže da je ovom slučaju stvorena vještačka konkurencija i da je ugovorni organ mogao zbog toga odbiti ponudu, ali da Zakon nije prekršen.

Bursać, predsjednik Tenderske komisije kaže da mu je poznato da iza tri firme stoji isti čovjek, ali da je Zakon ispoštovan.

Prema riječima Crnogorca, dokumentaciju o nabavci Špirićevog auta su izuzele Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA) i Tužiteljstvo BiH. U ove dvije institucije odbili su dati informacije o istrazi.

Zakon o sukobu interesa RS kaže da poslanik u Narodnoj skupštini RS ne može biti član upravnog ili nadzornog odbora,

niti direktor poduzeća koje posluje sa organom vlasti Republike ili jedinice lokalne samoprave ako je vrijednost posla veća od 30.000 KM. Zakon nije definirao situaciju kada je narodni poslanik vlasnik tog poduzeća ili kada posluje sa drugim razinama vlasti, odnosno sa BiH. Zakoni o sukobu interesa na drugim razinama vlasti također ne definiraju ovu situaciju.

'Ja sam samo vlasnik. Nisam ovlašteno lice. Nisam potpisnik', kaže Kojić u razgovoru za CIN.

Staro za novo

Godinu dana ranije, Kojićevo poduzeće je pobedio na tenderu Službe Predsjednika RS Rajka Kuzmanovića, člana SNSD-a. Radilo se o nabavci automobila za dvojicu zamjenika predsjednika RS, po sistemu zamjene staro za novo.

Služba Predsjednika RS je u postupku nabavke ponudila u zamjenu pet vozila: četiri Audija i jedan Golf starosti od pet do osam godina, a prešli su od 240.000 do 380.000 kilometara. Njihovu vrijednost Služba je procijenila na ukupno 50.750 KM. Procjena je obavljena za interne potrebe Službe i dobavljači nisu mogli službeno dobiti informaciju o vrijednosti polovnih vozila.

Sve tri Kojićeve firme ponudile su dva identična Audija A6 3.0 TDI Quattro Tiptronic. Razlika je bila u cijeni novih automobila i procjeni vrijednosti starih. Firma S Auto je procijenila da pet starih vozila vrijedi ukupno 45.000 KM, a za dva nova je tražila 280.000 KM. Brčko Gas je stara vozila procijenio na 49.780 KM, a nova 275.780 KM. Pobjedu je odnio Transjug L sa ponudom od 271.800 KM, uz napomenu da prihvata procjenu polovnih vozila koju iznese stručna služba Predsjednika.

Kao što je to i uobičajeno u ovakvim vrstama nabavki ponuđena cijena od 271.800 KM umanjena je za vrijednost polovnih vozila (50.750 KM). Ugovor na 221.050 KM. potpisali su Sofrenović i

Mirko Stojić, generalni tajnik Predsjednika, 16. februara 2007. godine.

Služba za reviziju institucija RS ocijenila da je ovaj tender proveden u skladu sa Zakonom o javnoj nabavci BiH.

Specijalno tužilaštvo RS je protiv Stojića u augustu ove godine podiglo otpužnicu zbog sumnje u zloupotrebu službenog položaja ili ovlaštenja i primanja mita, a u vezi sa sklapanjem ugovora u Službi Predsjednika RS.

Siniša Karan, glavni tajnik Predsjednika RS, kaže da se Zakon o javnim nabavkama ne može uvijek u potpunosti ispoštovati. (Foto: CIN)

Siniša Karan, sadašnji glavni tajnik Predsjednika RS, kazao je za CIN da pobjeda Kojića na tenderu nema veze sa kolegijalnim odnosom dvojice SNSD-ovaca, te da je zakonska procedura u ovom slučaju ispoštovana. Ipak, dodaje da se Zakon o javnim nabavkama BiH uvijek i ne može u potpunosti ispoštovati. Primjerice, Predsjedništvu RS iz sigurnosnih razloga trebaju identični Audiji, a Zakon o nabavkama ne dozvoljava da se u pozivu na tender navede marka automobila.

Dobavljačima u ovom slučaju nije bilo poznato da Ured Predsjednika RS traži identične automobile.

U razgovoru za CIN Kojić kaže da njegov politički angažman u SNSD-u nema veze sa rezultatima tendera. Dodaje da je njegova firma Brčko Gas nabavljala vozila za sve vlade RS, bez obzira koja je stranka bila na vlasti.

Političari biznismeni

Prema podacima do kojih je došao CIN, od 2007. do augusta 2010. godine sa institucijama vlasti i javnim poduzećima su poslovali firme Sloga a.d. i Papirnica a.d. iz Kozarske Dubice, dijelom u vlasništvu Perice Bundala, poslanika PDP-a u

Narodnoj skupštini RS (vrijednost ugovora 598.674 KM), firma Adriadent iz Posušja, u suvlasništvu Zvonka Jurišića, donedavnog premijera Vlade Zapadnohercegovačke županije i predsjednika Hrvatske stranke prava BiH (vrijednost ugovora 517.789 KM), Auto Lijanovići iz Mostara, suvlasništvo Jerka Ivankovića Lijanovića, zastupnika u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine BiH iz stranke Radom za boljitak (vrijednost ugovora 1.253.696 KM), Tvornica Alata iz Bugojna u kojoj je suvlasnik Šemsudin Mehmedović, poslanik SDA u Predstavničkom domu državnog parlamenta, firma Flor iz Čelinca koja je u vlasništvu Ilije Vujičića poslanika SNSD u NSRS (vrijednost ugovora 331.064 KM).

Gavrilo Bobar, vlasnik Bobar grupe dobio je tender od 111.840 KM za osiguranje Administrativnog centra Vlade RS. (Foto: CIN)

Osim aktivnih funkcionera sa institucijama i javnim poduzećima su poslovale i firme kandidata za predstojeće izbore. Među njima su grupacija firmi Bobar u vlasništvu Gavrila Bobara, kandidata SNSD-a za Narodnu skupštinu RS (vrijednost ugovora 4.255.168 KM) i Avaz u vlasništvu Fahrudina Radončića, predsjednika Saveza za bolju budućnost i kandidata za člana Predsjedništva BiH (vrijednost ugovora 449.184 KM).

Prema postojećim zakonima o sukobu interesa funkcioneri mogu poslovati sa javnim poduzećima, a kandidati na izborima nisu obuhvaćeni ovim zakonom.

Vujičić kaže da je razočaran postupkom javnih nabavki: 'Sve se dogovori mnogo prije.'

Gavrilo Bobar, vlasnik Grupacije Bobar uz ostale dobio je tender od 111.840 KM za osiguranje Administrativnog centra Vlade RS, kojom predsjedava njegov stranački kolega Milorad Dodik.

'Vjerujte mi. Ja u životu sa Miloradom nisam progovorio, ne o toj temi nego ni o jednoj drugoj temi kada je u pitanju moj

biznis', kaže Bobar za CIN. Dodaje da se neće javljati na tendere i da neće poslovati sa državnim institucijama ako bude izabran u Narodnu skupštinu RS.

Zakoni o sukobu interesa na svim razinama vlasti tretiraju najmanje 30.413 funkcionera i njihovih srodnika. Zbog nedozvoljenog poslovanja, Centralna izborna komisija BiH je do sada kaznila 16 funkcionera zabranom kandidiranja u periodu od četiri godine i novčanom kaznom od 1.000 do 7.000 KM. Funkcioneri su imali mandat u općinama FBiH i državnim institucijama. CIK nije nadležan za funkcionere iz RS, već Komisija za utvrđivanje sukoba interesa u organima vlasti RS. U tom entitetu niko nije kažnjen po ovom osnovu.